

Motion till riksdagen 2005/06:A243

av **Camilla Sköld Jansson m.fl. (v)**

Arbetsvillkor för personer med utländsk bakgrund

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att en särskild utredning bör tillsättas som med utgångspunkt i det som anføres i motionen får till uppgift att brett kartlägga betydelsen av etnicitet för villkoren i arbetslivet.

Motivering

Den strukturella rasismen i det svenska samhället yttrar sig på en mängd olika områden. Arbetsmarknaden är central för hur sämre livsvillkor för personer med utländsk bakgrund upprätthålls och återskapas. Den etniska uppdelningen påverkas av och påverkar rådande klasstrukturer och könsmaktsordning. Det behövs en mer djupgående förståelse av de konkreta arbetsvillkoren för personer med utländsk bakgrund.

Arbetslösheten bland utlandsfödda är väsentligt högre än för befolkningen i stort, och den omfattande diskriminering som möter invandrare vid inträde till arbetsmarknaden är ett problem som måste angripas med såväl generella som specifika metoder.

Men frågeställningen är ännu bredare. Under hela 1990-talet hade invandrare som grupp en sämre utveckling i förhållande till övriga befolkningen vad gäller trygghet i anställningsformer, självskattad ohälsa och upplevelse av ångslan, ångest och oro (SOU 2001:79, *Välfärdsbokslut för 1990-talet*). Problemen sammanhänger och samverkar.

Situationen på arbetsmarknaden för de invandrare som arbetar behöver uppmärksammas mer sammanhållet. Det finns forskning som visar på arbetsmarknadens etniska segmentering. LO bekräftar bilden av att utlandsfödda är överrepresenterade bland dem med otrygga anställningar (Nelander & Goding, *Anställningsformer och arbetstider 2003*. LO 2003). Klas Gustavsson utgår från ett flertal olika undersökningar och skriver sammanfatt-

Fel! Okänt namn på

ningsvis att "[d]en kompetens som invandrade besitter har ofta förblivit osedd av arbetsgivaren. Denna strukturella diskriminering förklaras med hänvisning till kulturella stereotyper" (Gustavsson, *Invandrarna och den svenska arbetsmarknaden*. i von Otter (red) *Ute och inne i svenskt arbetsliv*. Arbetslivsinstitutet 2003:8). En undersökning visade att 40 % av de utlandsfödda akademikererna hade ett arbete som motsvarade deras utbildningsnivå, medan motsvarande siffra för de svenskfödda var 90 % (Berggren & Omarsson, *Rätt man på fel plats – en studie av arbetsmarknaden för utlandsfödda akademiker som invandrat till Sverige under 1990-talet*. AMS 2001:5).

Invandrade hänvisas oftare av arbetsmarknadsskäl – alltså för att undvika arbetslöshet – till egenföretagande. 22 % uppger detta som motiv. Personer med utländsk bakgrund är därtill i högre utsträckning verksamma inom vissa sektorer som handel, hotell och restaurang och taxiverksamhet (SOU 1999:49, *Invandrare som företagare – För lika möjligheter och ökad tillväxt*). Det är lätt att inse att arbetsförhållandena i sådant påtvingat småföretagande kan vara mycket besvärliga.

En ofta citerad fältstudie som beskriver den etniska arbetsdelningen på en mer etablerad arbetsplats gjordes på Volvo i Torslanda i början av 1990-talet (Schierup & Paulsson (red) *Arbetets etniska delning*. 1994). Den visar till exempel att risken för att hamna i repetitivt manuellt arbete var större för den invandrade arbetskraften. Möjligheterna till kompetensutveckling och avancemang var små till obefintliga för de invandrade, särskilt kvinnor. Det finns all anledning att tro att detta är ett generellt fenomen. Detta är heller inte en situation som är begränsad till industrin.

De flesta vet och ser att diskrimineringen av personer med utländsk bakgrund inte bara sker i samband med inträdet på arbetsmarknaden utan också på själva arbetsmarknaden. Situationen måste dock komma in i den politiska debattens centrum, och en bred kunskapsproduktion där arbetsmarknadens parter också ingår är önskvärd. Det finns svårigheter med kvantitativa undersökningar beroende av tillgången på etniskt uppdelad statistik. En gedigen utredning kan både bidra till en kvalitativ belysning av de sociala strukturerna på arbetsmarknaden och till metodutveckling kring dessa frågor. Riksdagen bör begära att regeringen tillsätter en utredning med detta som utgångspunkt. Detta vill vi att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna.

Stockholm den 29 september 2005

Camilla Sköld Jansson (v)

Britt-Marie Danestig (v)

Anders Wiklund (v)

Lennart Gustavsson (v)